

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Mariusz Łodko

w sprawie z wniosku R. N. i E. N.

przy uczestnictwie W. M., M. G., Z. M., T. G., J. M., Gminy B., X. M.,

Skarbu Państwa - Starosty Powiatowego w B. i M. R.

o rozgraniczenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 stycznia 2022 r.,

na skutek zażalenia uczestnika Z. M.

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 16 września 2021 r., sygn. akt IV Ca [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 16 września 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną uczestnika postępowania Z. M. Sąd drugiej instancji wskazał, że wezwanie do usunięcia braku formalnego skargi przez złożenie brakującego odpisu skargi doręczono pełnomocnikowi uczestnika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego stosownie do art. 15zszs⁹ ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i

zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm., dalej: ustawa COVID-19). Dokument obejmujący wezwanie do usunięcia braków został umieszczony w Portalu Informacyjnym 18 sierpnia 2021 r. Pełnomocnik uczestnika nie zapoznał się z tym dokumentem, co skutkowało uznaniem wezwania za doręczone na podstawie art. 15zzs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19 po upływie 14 dni, tj. 1 września 2021 r. W konsekwencji termin na usunięcie braku formalnego skargi kasacyjnej upłynął bezskutecznie 8 września 2021 r., co w świetle art. 398⁶ § 2 k.p.c. usprawiedliwiało jej odrzucenie.

Zażalenie na to orzeczenie wniósł uczestnik postępowania Z. M., zaskarżając je w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił naruszenie art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 przez uznanie za doręczone wezwania do usunięcia braków formalnych przez samo jego zamieszczenie w Portalu Informacyjnym z pominięciem przewidzianej w tym celu specjalnej zakładki systemowej, skutkującym, że wezwanie do uzupełnienia braków skargi kasacyjnej nigdy nie zostało skierowane do doręczenia w sposób prawidłowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach cywilnych (art. 15zzs¹ ust. 1 w zw. z art. 15zzs⁹ ust. 1 ustawy COVID-19) w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism (Portal Informacyjny). Według art. 15zzs⁹ ust. 3 ustawy COVID-19 w takim przypadku datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w Portalu Informacyjnym. W razie braku zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym. Co istotne, zgodnie z art. 15zzs⁹ ust.

4 ustawy COVID-19 doręczenie pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego wywołuje skutki procesowe określone w k.p.c. właściwe dla doręczenia pisma sądowego.

Artykuł 15zsz⁹ ustawy COVID-19, wprowadzający tzw. e-doręczenie, został dodany ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090 ze zm.) i wszedł w życie 14 dni po opublikowaniu tej ustawy, tj. 3 lipca 2021 r. (zob. art. 7 tej ustawy). Z kolei 23 września 2021 r. wszedł w życie § 18a zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r., poz. 138 ze zm.), dodany zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 września 2021 r. (Dz.Urz. MS z 2021 r., poz. 230). W przepisie tym uregulowano kwestie: dowodu doręczenia pisma odbiorcy za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, publikowania w nim orzeczenia z uzasadnieniem oraz odstąpienia przez przewodniczącego od doręczania pism przez Portal Informacyjny.

2. Artykuł 15zsz⁹ ustawy COVID-19 przewiduje w sprawach cywilnych obligatoryjne dokonywanie doręczeń zawodowym pełnomocnikom (adwokatom, radcom prawnym, rzecznikom patentowym, radcom Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej) za pośrednictwem Portalu Informacyjnego. Przewiduje jedynie dwa wyjątki. Pierwszy dotyczy pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu (art. 15 zsz⁹ ust. 2 zd. 2 ustawy COVID-19). Natomiast drugi przypadek to, gdy na podstawie art. 15 zsz⁹ ust. 5 ustawy COVID-19 przewodniczący zarządzi odstąpienie od doręczenia pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, jeżeli doręczenie jest niemożliwe ze względu na charakter pisma. Zatem od 3 lipca 2021 r. zasadą jest doręczanie wszystkich pism sądowych zawodowym pełnomocnikom za pośrednictwem Portalu Informacyjnego.

3. Jednak Portal Informacyjny nie był początkowo dostosowany do obsługi nowej, dodatkowej funkcji w postaci doręczenia korespondencji sądowej. Dopiero od 29 listopada 2021 r. został dodany moduł obsługujący e-doręczenia. Od tego momentu pełnomocnikom została udostępniona w Portalu

Informacyjnym zakładka „Moje doręczenia”, w której umieszczane są pisma sądowe, podlegające doręczeniu na podstawie art. 15zsz⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (zob. Instrukcję odbierania pism sądowych w Portalu Informacyjnym apelacji katowickiej – [https://portal.k\(...\).sa.gov.pl/zalacznik/Instrukcja_odbierania_pism_s%C4%85dowyc_h_w_Portalu_Informacyjnym.pdf](https://portal.k(...).sa.gov.pl/zalacznik/Instrukcja_odbierania_pism_s%C4%85dowyc_h_w_Portalu_Informacyjnym.pdf)).

Każde pismo sądowe podlegające doręczeniu za pośrednictwem Portalu Informacyjnego (stanowiące e-doręczenie) jest umieszczane w zakładce „Moje doręczenia”, co stanowi dla pełnomocnika jednoznaczną i niebudzącą wątpliwości informację, że powinien to pismo odebrać (pobrać plik z dokumentem), a jeżeli tego nie uczyni – naraża się na skutki określone w art. 15zsz⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19. W przypadku bowiem, gdy pismo to nie zostanie przez pełnomocnika pobrane przed upływem 14 dni od umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym nastąpi skutek doręczenia na podstawie art. 15zsz⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19. Co prawda przepis ten posługuje się w tym kontekście niezbyt precyzyjnym pojęciem „brak zapoznania się” z pismem, ale oczywiste jest, że nie chodzi o zapoznanie się w znaczeniu przeczytania pisma, ale o pobranie pisma z Portalu Informacyjnego, co umożliwi jego przeczytanie. Natomiast to, czy pełnomocnik z możliwości przeczytania pisma skorzysta jest dla skuteczności doręczenia obojętne.

4. Przed 29 listopada 2021 r. w sądach istniała niejednolita praktyka związana z oznaczaniem pism sądowych umieszczanych w Portalu Informacyjnym w celu doręczenia. Część sądów oznaczała takie pisma jako „e-doręczenie pisma”. Natomiast w Sądzie Okręgowym w K. nastąpiło to dopiero 17 sierpnia 2021 r. Do tego czasu pisma publikowane były w Portalu Informacyjnym z tytułem nawiązującym do ich treści (zapisek urzędowy – k. 940).

Jednak, jak wynika ze znajdującego się w aktach wydruku, pismo sądowe obejmujące wezwanie pełnomocnika uczestnika do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej zostało umieszczone w Portalu Informacyjnym 18 sierpnia 2021 r. i zostało oznaczone jako „Wezwanie do usunięcia braków”. Pismu temu nie towarzyszyła natomiast żadna informacja, czy stanowi ono e-doręczenie, czy też

zostało umieszczone w Portalu Informacyjnym wyłącznie w celach informacyjnych (k. 912).

5. Należy bowiem pamiętać, że Portal Informacyjny stanowi formę realizacji przewidzianej w art. 9 k.p.c. zasady jawności wewnętrznej, obejmującej także uprawnienie do zapoznawania się przez strony z aktami sprawy (czynnościami sądowymi). Przed 3 lipca 2021 r. umieszczenie w Portalu Informacyjnym jakiegokolwiek pisma lub innej informacji następowało jedynie w celach informacyjnych i nie wywoływało skutku doręczenia. Oczywiście nie jest precyzyjne stanowisko, że umieszczenie pisma w Portalu Informacyjnym nie wywoływało żadnych skutków procesowych. Przepisy k.p.c. wiążą przecież skutki procesowe również z dowiedzeniem się o dokonaniu danej czynności (zob. np. art. 169 § 1, art. 407 § 1 k.p.c.). Z tym zastrzeżeniem można przyjąć, że przed 3 lipca 2021 r. umieszczenie pisma sądowego w Portalu Informacyjnym nie wywoływało skutków procesowych, w tym skutku doręczenia.

6. Konieczne jest więc rozważanie, czy umieszczenie pisma sądowego w Portalu Informacyjnym w okresie między 3 lipca a 29 listopada 2021 r. zawsze wywoływało skutek doręczenia, jeżeli pismo to nie zostało pobrane przez pełnomocnika w terminie 14 dni od umieszczenia pisma.

Rację ma skarżący, że obowiązujące przepisy nie przewidują wprost obowiązku posiadania przez pełnomocników procesowych konta na Portalu Informacyjnym. Obowiązek taki można jednak wywieść z treści art. 15z⁹ ustawy COVID-19, skoro e-doręczenie za pośrednictwem Portalu Informacyjnego jest obligatoryjne, a jego skuteczność nie jest uzależniona od posiadania konta przez pełnomocnika, ani dostępu do danej sprawy. Nie oznacza to jednak, że pełnomocnik ma obowiązek zapoznania się z treścią wszystkich informacji publikowanych w Portalu Informacyjnym. Większość z nich jest bowiem nadal, także po 3 lipca 2021 r., umieszczana w Portalu Informacyjnym tylko dla celów informacyjnych. Pełnomocnik może więc się z nimi zapoznać, ale nie ma takiego obowiązku. Podobnie, jak nie ma obowiązku przeglądania akt sprawy (art. 9 § 1 k.p.c.) w celu ustalenia, czy nie została podjęta czynność sądowa wymagająca określonej reakcji procesowej. Skoro pełnomocnik ma w tym zakresie tylko

uprawnienie, nie można z niego wywodzić obowiązku zapoznawania się przez pełnomocnika ze wszystkimi pismami umieszczanymi w Portalu Informacyjnym, w szczególności w celu ustalenia, czy wśród umieszczonych pism sądowych znajdują się też takie, które podlegają doręczeniu na podstawie art. 15zsz⁹ ustawy COVID-19. Z drugiej strony, nie budzi wątpliwości, że pełnomocnik ma obowiązek pobrać pismo sądowe umieszczone w Portalu Informacyjnym w celu doręczenia, skoro z doręczeniem wiążą się istotne skutki procesowe, w tym zwłaszcza początek biegu terminów na dokonanie czynności procesowych.

Od 29 listopada 2021 r. w Portalu Informacyjnym jest dostępna jednoznaczna informacja, w jakim celu dane pismo zostało w nim umieszczone. Pisma sądowe publikowane w celu doręczenia są bowiem umieszczane w zakładce „Moje doręczenia”. Natomiast pismo zawierające wezwanie pełnomocnika uczestnika do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej zostało umieszczone w Portalu Informacyjnym 18 sierpnia 2021 r. w taki sam sposób, jak inne pisma publikowane w tym czasie w celach informacyjnych. Pismu temu nie towarzyszyła przy tym informacja, że pobranie tego pisma z Portalu Informacyjnego jest równoznaczne z jego procesowym doręczeniem i czy w ogóle termin do odebrania tego pisma jeszcze nie upłynął. Po zalogowaniu się do Portalu Informacyjnego nie sposób było zatem odróżnić wezwania do usunięcia braków doręczanego za pośrednictwem Portalu Informacyjnego od innych pism umieszczonych tylko w celach informacyjnych. Nie można przy tym zakładać, że każde pismo umieszczone w Portalu Informacyjnym przed 29 listopada 2021 r. stanowiło e-doręczenie. Przewodniczący mógł przecież zarządzić, że danego pisma się nie doręcza (art. 15zsz⁹ ust. 5 ustawy COVID-19), co oznaczało, że jego umieszczenie w Portalu Informacyjnym miało tylko skutki informacyjne. Poza tym dane pismo może w ogóle nie podlegać doręczeniu przez Portal Informacyjny (art. 15zsz⁹ ust. 2 zd. 2 ustawy COVID-19).

Umieszczenie pisma sądowego w Portalu Informacyjnym może mieć więc różne skutki, a konstrukcja tego portalu przed 29 listopada 2021 r. (brak dedykowanej dla doręczeń zakładki) uniemożliwiała łatwe ustalenie, czy dane pismo zostało opublikowane w celu doręczenia. Nie można jednak od strony wymagać domyślania się lub poszukiwania informacji co do tego, czy konkretne

pismo zostało umieszczone w Portalu Informacyjnym ze skutkiem doręczenia, czy też wyłącznie w celach informacyjnych. Prowadziłoby to w istocie do nałożenia na pełnomocnika obowiązku niezwłocznego zapoznawania się ze wszystkimi pismami sądowymi umieszczanymi w Portalu Informacyjnym. Ustawodawca jednak takiego obowiązku nie wprowadził. Tego rodzaju narzędzie informatyczne powinno służyć usprawnieniu postępowania i przyspieszeniu komunikacji między sądem a stronami oraz ułatwieniu dostępu do sądu uczestnikom postępowania, a nie stanowić dla nich swoistą pułapkę. Elementarna lojalność procesowa (obowiązująca także w relacjach sądu ze stronami), zwłaszcza na początku funkcjonowania nowego systemu doręczeń, uwzględniając niezwykle krótkie *vacatio legis* (14 dni – art. 7 ustawy z 28 maja 2021 r.), niejednoznaczne przepisy oraz niedostosowanie – w początkowym okresie od 3 lipca do 29 listopada 2021 r. – narzędzi informatycznych do nowych zadań musi skłaniać do wniosku, że w tym czasie skuteczność doręczenia na podstawie art. 15zszs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19 uzależniona była od opatrzenia pisma sądowego niebudzącą wątpliwości informacją, jaki jest skutek niepobrania tego pisma. Pełnomocnik musiał mieć więc zapewnioną możliwość uzyskania łatwo dostępnej informacji, że ma do czynienia z e-doręczeniem. Nie chodzi tu przy tym o informację zawartą w treści pisma sądowego, do której można dotrzeć dopiero po jego pobraniu, ale informację dostępną dla pełnomocnika już po zalogowaniu się na konto w Portalu Informacyjnym i przed podjęciem decyzji o pobraniu pisma. W przeciwnym razie niepobranie pisma sądowego przez pełnomocnika w terminie 14 dni od jego umieszczenia w Portalu Informacyjnym nie wywoływało skutku doręczenia przewidzianego w art. 15zszs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19.

Sąd Najwyższy przyjął więc, że pismo sądowe umieszczone w Portalu Informacyjnym przed 29 listopada 2021 r. może zostać uznane za doręczone po upływie 14 dni, mimo jego niepobrania przez pełnomocnika (art. 15zszs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19), tylko wówczas, gdy zostało opatrzone niebudzącą wątpliwości informacją, że zostało umieszczone w celu doręczenia zgodnie z art. 15zszs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (stanowi e-doręczenie wywołujące skutki procesowe). Informacja ta musiała być dostępna w Portalu Informacyjnym dla pełnomocnika jeszcze przed pobraniem tego pisma.

7. Nie oznacza to, że brak tego rodzaju informacji w ogóle wykluczał skuteczne doręczenie pisma sądowego za pośrednictwem Portalu Informacyjnego. Jeżeli pełnomocnik pobrał takie pismo w terminie na jego odbiór, a w jego treści była zawarta informacja, że jest to e-doręczenie dokonywane na podstawie art. 15zszs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19, to w ten sposób doszło do skutecznego procesowo doręczenia.

8. Nie jest przy tym uzasadnione poszukiwanie rozwiązania omawianego problemu na płaszczyźnie przywrócenia terminu (art. 168 i n. k.p.c.). Złożenie takiego wniosku byłoby aktualne jedynie wówczas, gdyby przyjąć, że niepobranie pisma z Portalu Informacyjnego w terminie 14 dni od jego umieszczenia, mimo nieopatrzenia go stosowną informacją wskazującą na e-doręczenie, jest w świetle treści art. 15zszs⁹ ust. 3 zd. 2 ustawy COVID-19 skuteczne. W takich okolicznościach możliwe byłoby rozważanie, czy brak takiej informacji może skutkować brakiem winy w niedochowaniu terminu do dokonania określonej czynności procesowej (art. 168 § 1 k.p.c.). Jednak uznanie, że w takich okolicznościach nie dochodzi do skutecznego doręczenia oznacza, iż terminy procesowe powiązane z doręčeniami nie rozpoczynają biegu.

9. Skoro zatem nie doszło do skutecznego doręczenia pełnomocnikowi uczestnika wezwania do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej, to jej odrzucenie było co najmniej przedwczesne. Z tego względu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie.